

Interpunkce a grafické symboly

Interpunkční znaménka a jiné nealfanumerické znaky jsou v souladu s principy reprezentace věty na a-rovině reprezentovány samostatným uzlem. Pokud ve větě neplní syntaktickou funkci (kořen souřadné struktury, predikát – viz odd. 4), náleží jim afuny:

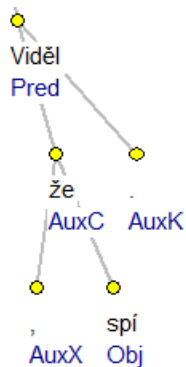
- **AuxX** (čárka),
- **AuxK** (koncová interpunkce: tečka, otazník, vykřičník),
- **AuxG** (ostatní interpunkční a grafické symboly včetně středníku).

Tyto afuny se nikdy nepojí s příponami Co, Ap, P, E.

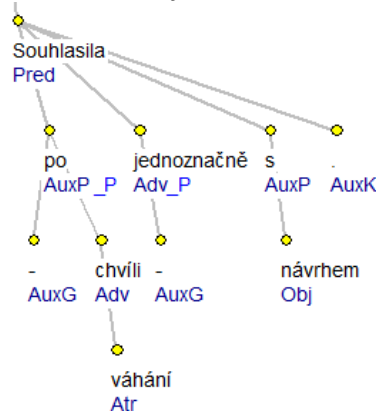
1. Interpunkce jako oddělovač vět, parenteze, souřadně spojených členů

Základní funkcí interpunkce je oddělovat/připojovat slova, věty, vsuvku, souřadně spojené věty. Pokud má interpunkce tuto funkci, visí **na kořenu podstromu, který odděluje/připojuje** (1).

Př. 1: viděl, že spí

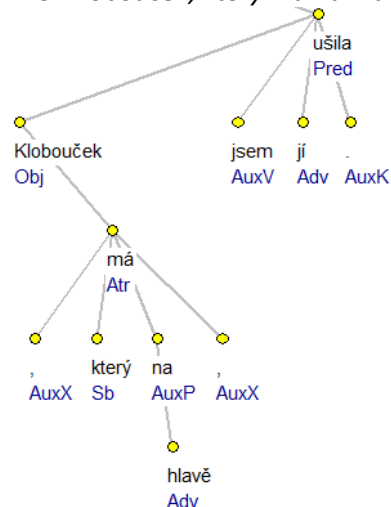
Př. 2: Souhlasila - po chvíli váhání jednoznačně - s návrhem.

Je-li připojovaná/oddělovaná část nespojitá, tj. tvoří-li ji více podstromů (např. z důvodu elipsy), pak počáteční oddělovač visí na prvním podstromu, koncový oddělovač na posledním podstromu připojované/oddělované části (2).

1.1 Čárka (příp. pomlčka apod.) oddělující vedlejší větu visí na kořenu této věty, tj. na spojce s funkcí **AuxC** v případě vedlejší věty spojkové (1) nebo obvykle na přísudku u vedlejší věty vztahné (3). Pokud je vedlejší věta vložená, z obou stran oddělená čárkou, visí obě čárky (počáteční i koncová) na kořenu vedlejší věty (3).

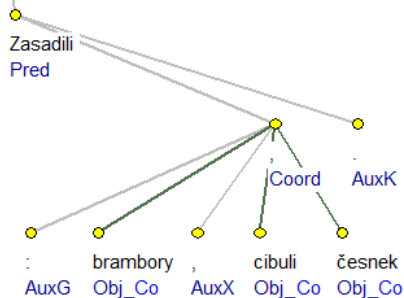
Př. 3: Klobouček, který má na hlavě, jsem jí ušila.

1.2 Odděluje-li čárka (závorka, pomlčka apod.) **parentezi**, visí (počáteční i koncový) oddělovač na kořenu parenteze, tj. na uzlu s příponou `_P` (srov. v (7) čárku před *nějakou cestou*). Je-li parenteze nespojitá, tj. tvoří-li ji více podstromů, pak první oddělovač parenteze visí na prvním podstromu, koncový oddělovač parenteze na posledním podstromu (2).

1.3 Dvojtečka uvozující **přímou řeč**, **výčet** visí na kořeni přímé řeči (5), výčtu (4).

Př. 4: *Zasadili: brambory, cibuli, česnek.*

1.4 Čárka (středník, dvojtečka, pomlčka ap.) oddělující **věty** či **členy spojené souřadně** (v koordinaci nebo apozici) visí na kořenu souřadného spojení (tj. na příslušné koordinační/apoziční spojce s afunem `Coord` nebo `Apos`; (4)). Pokud není užitá žádná souřadící spojka, pak je kořen souřadné struktury oddělující interpunkční znaménko, a to takové, které je poslední v řadě (4); viz odd. 4.1.

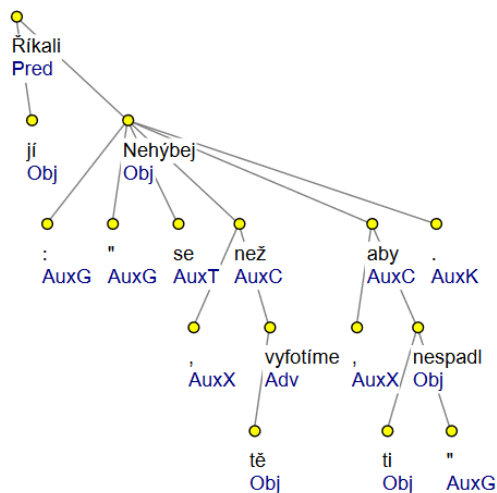
1.5 Dojde-li ke kombinaci více jevů, tj. jedno interpunkční znaménko (nejčastěji čárka) plní více funkcí najednou, pak **homonymní interpunkční znaménko** visí ve stromě **podle** následujících **priorit**, při kolizi, pak „**co nejvýše**“:

1. kořen souřadné struktury s funkcí `Coord/Apos`,
2. interpunkce otevírající vedlejší větu,
3. oddělovač souřadně spojených členů, vět s funkcí `AuxX/AuxG`,
4. interpunkce uzavírající vedlejší větu

Srov. obr. (5), kde čárka za *vyfotíme* visí jako čárka uvozující následující vedlejší větu, nikoliv jako čárka uzavírající vedlejší větu předcházející. Srov. i v (6) čárku za slovem *stav*, která uzavírá vedlejší větu *jaký je jejich stav* a zároveň odděluje přímou řeč od uvozovací věty; nebo v (6) čárku za *vědět*, která je zachycena jako uvozující vedlejší větu *jaký je jejich stav*; nebo v (7) čárku za *musím*, která je zachycena jako oddělující větu následující hlavní, nikoli jako čárka uzavírající větu vedlejší.

Výjimku představuje **koncová interpunkce**, která má vždy nejmenší prioritu (5); viz dále odd. 2.

Př. 5: *Říkali jí: „Nehýbej se, než tě vyfotíme, aby ti nespádl.“*

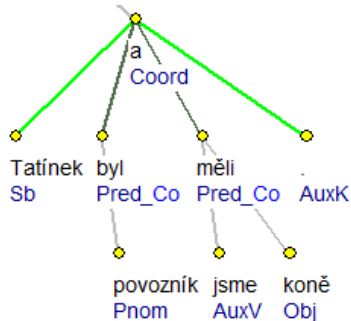

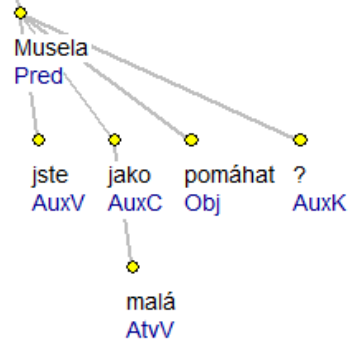
2. Koncová interpunkce

Koncová interpunkce (tečka, otazník, vykřičník) má afun AuxK a visí **na kořeni věty**, tj. typicky na uzlu s afunem Pred, Denom, Coord nebo Apos (koncová interpunkce nevisí na kořeni stromu AuxS).

Př. 10: *Tatínek byl povozník a měli jsme koně.*

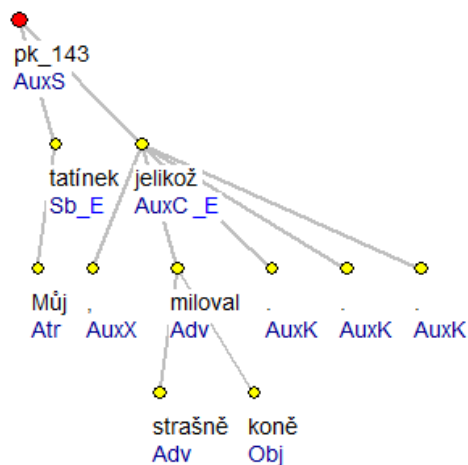

Př. 11: *Musela jste jako malá pomáhat?*

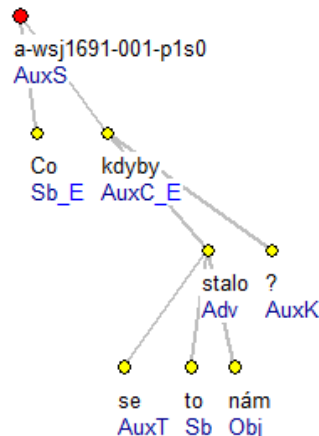

Má-li věta **více kořenů** (typicky v případě elidovaného predikátu) visí koncová interpunkce **na slovosledně posledním z nich** (12), (13), (14).

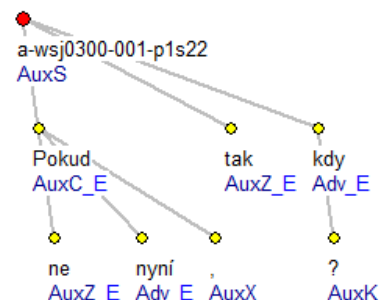
Př. 12: *Můj tatínek, jelikož strašně miloval koně...*

Př. 13: *Co kdyby se to stalo nám?*

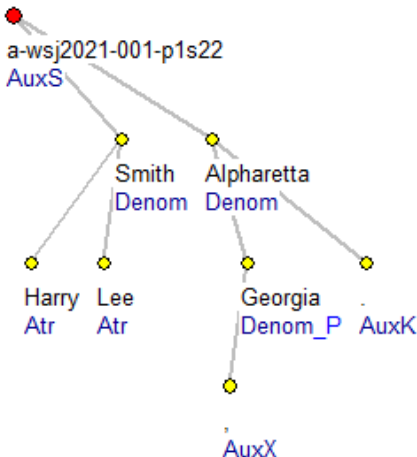

Př. 14: *Pokud ne nyní, tak kdy?*

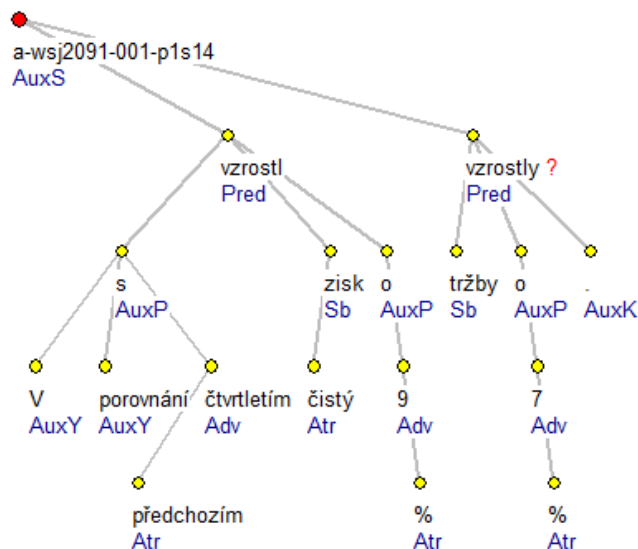

Pravidlo o interpunkci na posledním kořeni platí i v nestandardních případech, kdy více kořenů je důsledkem chybějící interpunkce, či špatné segmentace; (15) a (16).

Př. 15: *Harry Lee Smith Alpharetta, Georgia.*

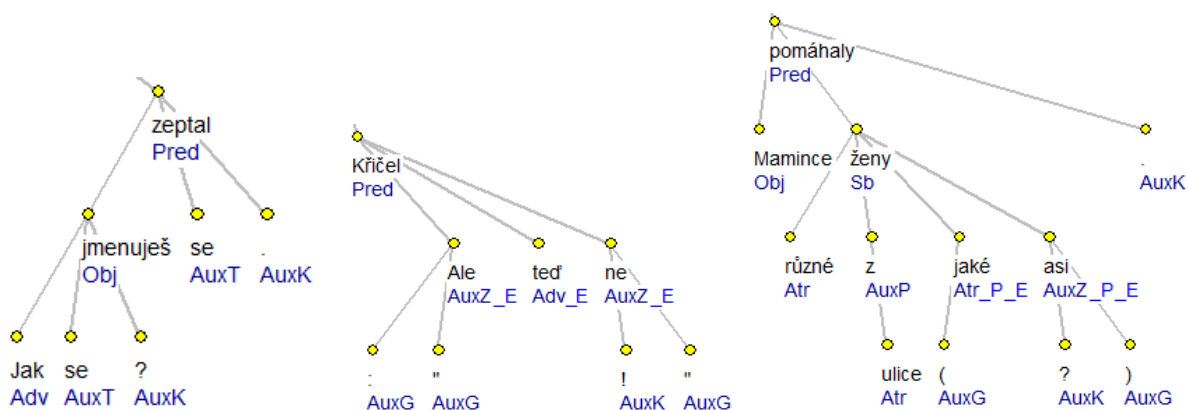
Př. 16: V porovnání s předchozím čtvrtletím vzrostl čistý zisk o 9 % tržby vzrostly o 7 %.

Stejná pravidla platí i **pro koncovou interpunkci vět vnořených do věty základní**, tj. zejména v případě přímé řeči (17), (18), případně vsuvky (19).

Př. 17: *Jak se jmenuješ?* zeptal se. **Př. 18:** *Křičel: „Ale teď ne!“*

Př. 19: *Mamince pomáhaly různé ženy z ulice (jaké asi?).*

Pozor! Jako koncovou interpunkci anotujeme výhradně **tečku, trojtečku, otazník a vykřičník**. Jiné nealfanumerické znaky na konci věty (pomlčky, závorky apod.) mají afun *AuxG*, nikoli *AuxK* (20).

Př. 20: *Detroit -*

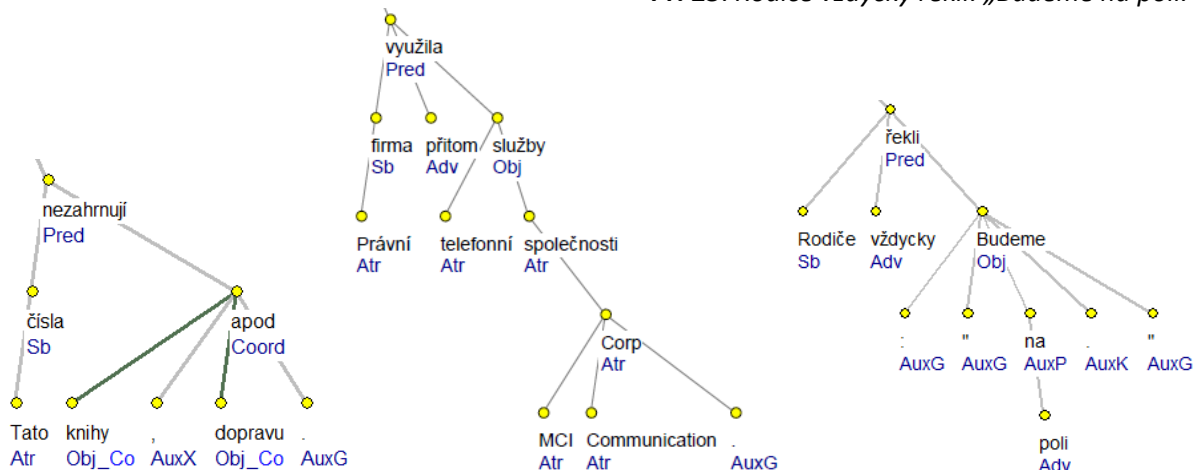

Koncová interpunkce má v případě vícefunkčního užití **nejmenší váhu**, a to např. v případech, kdy je na konci věty zkratka, řadová číslovka zakončená tečkou (21) a (22) (viz 4.3), nebo kdy je tečka (otazník či vykřičník) zároveň zakončením přímé řeči (23).

Př. 21: *Tato čísla nezahrnují knihy, dopravu apod.*

Př. 22: *Právní firma využila přitom telefonní služby společnosti MCI Communication Corp.*

Př. 23: *Rodiče vždycky řekli: „Budeme na poli.“*

Pozn.: Přímou řeč chápeme formálně vzhledem k rozkolísanému používání uvozovek v textech.

Na kořen věty věšíme koncovou interpunkci ve větách typu:

"V současné době je velký zmatek ohledně času," říká Howard Bloom.

Howard Bloom říká, že v současné době je velký zmatek ohledně času.

"V současné době je velký zmatek ohledně času."

[Howard Bloom říká: "Dříve to bylo snadné."] *V současné době je velký zmatek ohledně času."*

Na kořen přímé řeči věšíme koncovou interpunkci ve větách typu:

Howard Bloom říká: "V současné době je velký zmatek ohledně času."

Howard Bloom říká: "V současné době je velký zmatek ohledně času."

Howard Bloom říká: V současné době je velký zmatek ohledně času.

"V současné době," říká Howard Bloom, "je velký zmatek ohledně času."

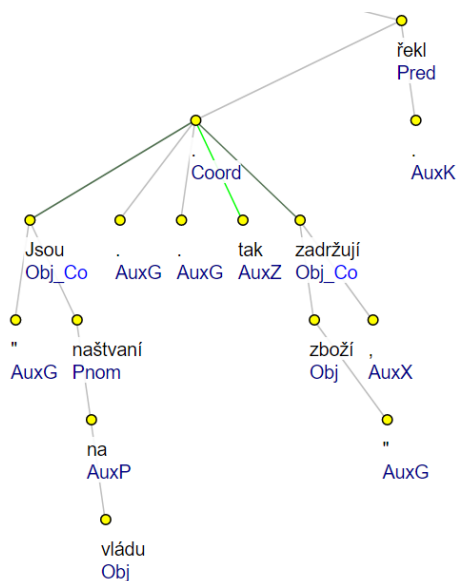
Pozor! Tečka, otazník, vykřičník mají afun A_{UXK} pouze ve funkci koncové interpunkce. V jiné funkci mají afun A_{UXG} . Srov. např. odd. 4.3

Př. 35: "Jsou naštvaní na vládu... tak zadržují zboží," řekl.

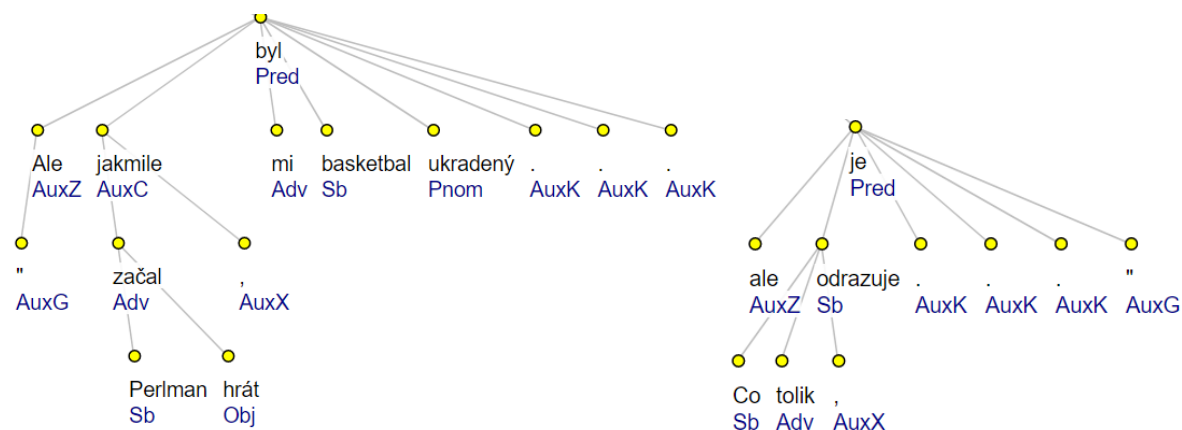

4.3 trojtečka zakončuje větu

→ všechny tečky mají **AuxK** a visí na kořeni věty (36), příp. jejím ekvivalentu podle pravidel pro koncovou interpunkci

- i v případě **nedokončených** vět (37)

Př. 36: "Ale jakmile začal Perlman hrát, byl mi basketbal ukradený..."

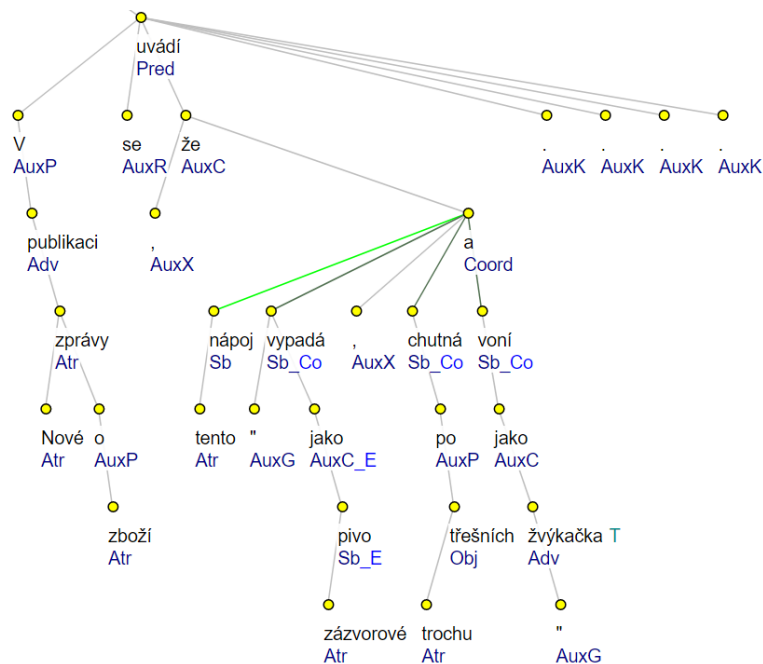
Př. 37 Co ale tolik odrazuje, je..."

Kombinace trojtečky a koncové interpunkce

- koncová interpunkce věty a koncová interpunkce přímé řeči

→ všechny tečky mají **AuxK** a visí na kořeni věty a na kořeni přímé řeči (38)

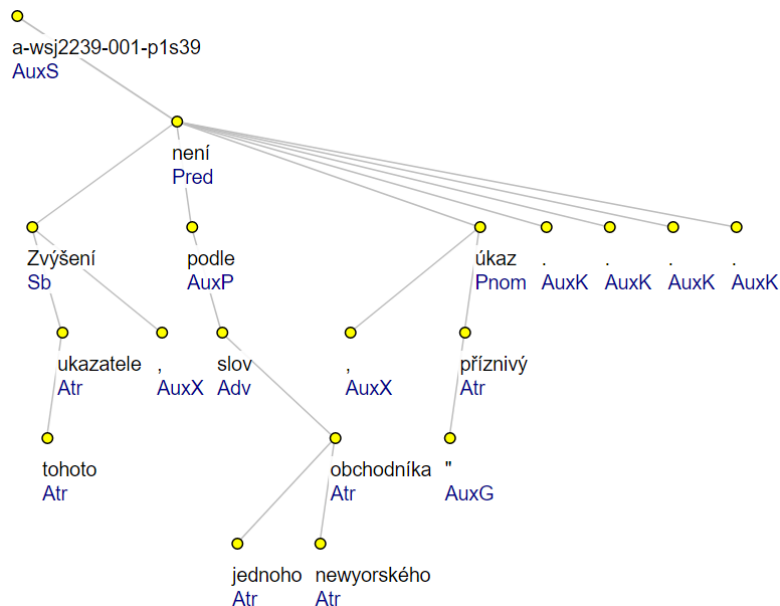
Př. 38: V publikaci *Nové zprávy o zboží* se uvádí, že tento nápoj "vypadá jako zázvorové pivo, chutná trochu po třešních a voní jako žvýkačka." ...

Jiný počet teček na konci věty

- souvislá řada teček na konci věty/přímé řeči je hodnocena jako koncová interpunkce
 → všechny tečky mají **AuxK** (39)

Př. 39: Zvýšení tohoto ukazatele, není podle slov jednoho newyorského obchodníka, "příznivý úkaz...."

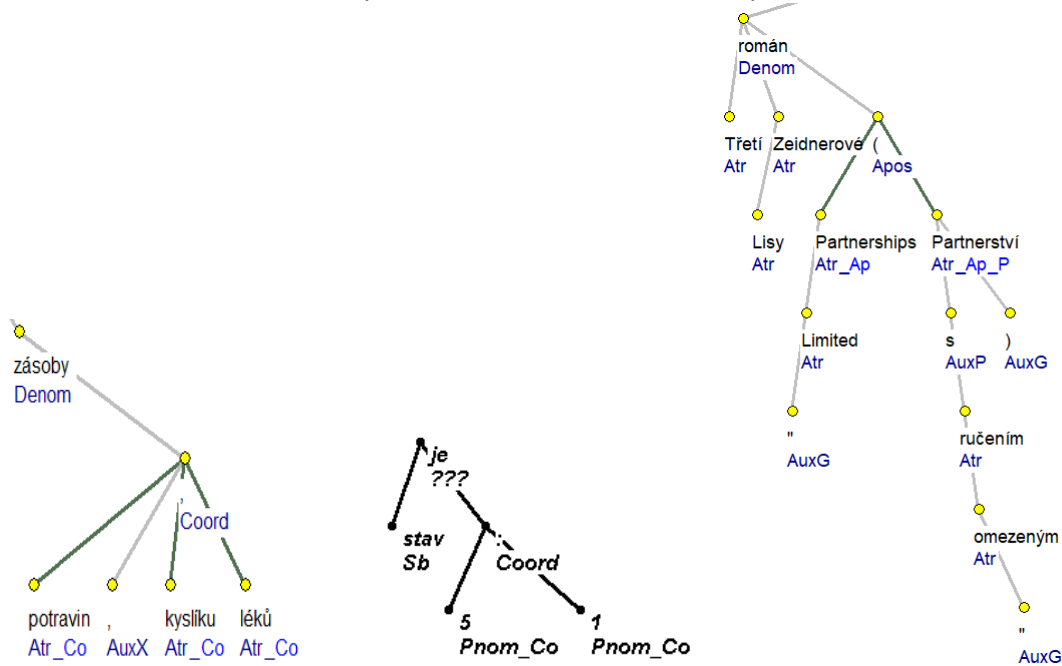
5. Jiné/další funkce interpunkčních znamének

5.1 Interpunkce jako kořen souřadné struktury

V případě asyndetického souřadného spojení se kořenem souřadného spojení stává užitě interpunkční znaménko, a to takové, které je poslední v řadě, pokud je jich více (40), (41). V určitých kontextech (překlad, vysvětlení zkratky) může být kořenem souřadné (apoziční) struktury také levá závorka, tj. má funkci *Apos* (42).

Př. 40: zásoby potravin, kyslíku, léků   **Př. 41:** stav je 5:1

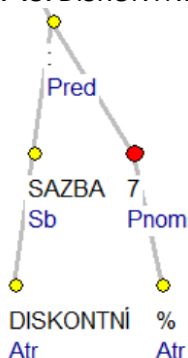
Př. 42: Třetí román Lisy Zeidnerové "Limited Partnerships (Partnerství s ručením omezeným)"

5.2 Interpunkce jako predikát

Dvojtečka, případně též pomlčka, mohou být v konstrukcích, které lze chápat jako věty s přísudkem jmenným, ve kterých však je spona *být* nahrazena interpunkcí (př. *mladost – radost*), zachyceny jako predikát (spona) s afunem *Pred* (43).

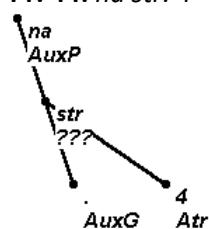
Př. 43: DISKONTNÍ SAZBA: 7%

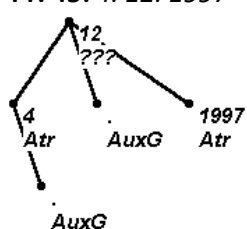
5.3 Tečka za zkratkou a řadovou číslovkou

Tečka za zkratkou nebo řadovou číslovkou má AuxG a visí přímo na uzlu reprezentujícím zkratku (44), číslovku (45).

Př. 44: na str. 4

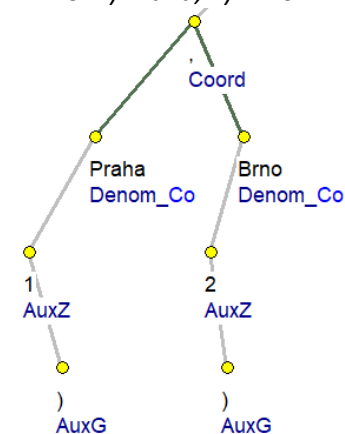
Př. 45: 4. 12. 1997

5.4 Pravá závorka v číslovaném/abecedním seznamu

Pravá závorka svorkující položky v číslovaném či abecedním seznamu má afun AuxG a visí na čísle/písmenu abecedy, které má funkci AuxZ (na t-rovině PREC), jde o číslem/písmenem zapsaná výrazy *zprvé, zadruhé, za a, za bé* apod. (46)

Př. 46: 1) Praha, 2) Brno

Funkce interpunkčních znamének

čárka - AuxX, Coord/Apos

dvojtečka: AuxG, Pred, Coord/Apos

pomlčka: AuxG, Pred, Coord/Apos

středník: AuxG, Coord/Apos

tečka: AuxG, Coord/Apos, AuxK

závorka: AuxG, Apos

uvozovky: AuxG

otazník: AuxK, AuxG

vykřičník: AuxK, AuxG